

**ПРАВОВЕ ВИЗНАЧЕННЯ НЕЗАКОННИХ ЗБРОЙНИХ ФОРМУВАНЬ
У КОНТЕКСТІ ПРОТИДІЇ ТРАНСНАЦІОНАЛЬНОЇ ОРГАНІЗОВАНОЇ
ЗЛОЧИННОСТІ****LEGAL DEFINITION OF ILLEGAL ARMED GROUPS IN THE CONTEXT
OF COUNTERING TRANSNATIONAL ORGANISED CRIME**

Актуальність статті обґрунтована необхідністю дослідження інтеграції законодавства щодо боротьби з організованою злочинністю та незаконними збройними формуваннями. Метою статті є комплексне дослідження і порівняння міжнародного та національного законодавства щодо боротьби з організованою злочинністю та незаконними збройними формуваннями. Відповідно до поставленої мети у статті використано загальні та спеціальні методи наукового пізнання, серед яких: аналіз, синтез, класифікація та групування, які надали можливість опрацювати широкий спектр наукових дискусій з порушеної проблематики. Аналіз законодавства України допоміг встановити, що правова природа незаконних збройних формувань у законодавстві України визначена статтею 260 Кримінального кодексу України, яка встановлює кримінальну відповідальність за створення непередбачених законом воєнізованих чи збройних формувань, керівництво ними чи участь у їх діяльності. За результатами системного огляду наукових досліджень було встановлено, що оборона держави та захист її суверенітету є справою всього народу, проте утворення і діяльність будь-яких воєнізованих формувань, не передбачених законом, заборонено. Для забезпечення ефективної протидії неофіційним збройним формуванням як структурному елементу транснаціональної організованої злочинності, необхідне переосмислення міжнародного правопорядку в умовах гібридних загроз. Україна, як держава, що безпосередньо зіштовхнулася з масштабним застосуванням незаконних збройних формувань проти свого суверенітету, може стати ініціатором міжнародного діалогу щодо розробки нової правової доктрини в цій сфері. Визначено, що сучасна міжнародно-правова система не забезпечує належного регулювання діяльності незаконних збройних формувань як елементів транснаціональної організованої злочинності. Недосконалість міжнародних механізмів кваліфікації, юрисдикції та санкціонування сприяє вкоріненню таких формувань у системи тіньового управління та кримінальній діяльності. Потреба в оновленні міжнародно-правових інструментів стає дедалі актуальнішою в умовах гібридних конфліктів і транснаціональних загроз глобальній безпеці.

Ключові слова: *незаконні збройні формування, транснаціональна злочинність, організована злочинність.*

The relevance of the article is justified by the need to study the integration of legislation on combating organised crime and illegal armed groups.

The purpose of the article was to conduct a comprehensive study and comparison of international and domestic legislation on combating organised crime and illegal armed groups. In accordance with the stated objective, the article uses general and special methods of scientific knowledge, including methods of analysis, synthesis, classification and grouping, which made it possible to process a wide range of scientific discussions on

the issues raised. An analysis of Ukrainian legislation helped to establish that the legal nature of illegal armed groups in Ukrainian legislation is defined by Article 260 of the Criminal Code (hereinafter referred to as the CC) of Ukraine, which establishes criminal liability for the creation of paramilitary or armed groups not provided for by law, their leadership or participation in their activities. A systematic review of scientific research has established that the defence of the state and the protection of its sovereignty is the responsibility of the entire population, but the formation and activities of any paramilitary formations not provided for by law are prohibited. To ensure effective counteraction to unofficial armed groups as a structural element of transnational organised crime, it is necessary to rethink the international legal order in the context of hybrid threats. Ukraine, as a state that has directly faced the large-scale use of illegal armed groups against its sovereignty, could initiate an international dialogue on the development of a new legal doctrine in this area. It is determined that the modern international legal system does not provide proper regulation of the activities of illegal armed groups as elements of transnational organized crime. The imperfection of international mechanisms of qualification, jurisdiction and sanctioning contributes to the entrenchment of such groups in the systems of shadow governance and criminal activity. The need to update international legal instruments is becoming increasingly urgent in the context of hybrid conflicts and transnational threats to global security.

Key words: *illegal armed groups, transnational crime, organised crime.*

Актуальність теми. Загальнодержавний рух України до вступу в Європейський Союз обумовлює необхідність інтеграції законодавства щодо боротьби з організованою злочинністю та незаконними збройними формуваннями.

Відповідно до статті 17 Конституції України, оборона держави та захист її суверенітету є справою всього народу, проте утворення і діяльність будь-яких воєнізованих формувань, не передбачених законом, заборонено.

Слід зазначити, що проблематика законодавчого визначення незаконних збройних формувань набуває особливої актуальності у зв'язку з агресією російської федерації проти України та загрозами гібридної війни. Такі формування становлять не лише внутрішню небезпеку, але й тісно пов'язані з транснаціональною організованою злочинністю, зокрема фінансуванням тероризму, торгівлею зброєю та людьми.

Виклад основного матеріалу. Правова природа незаконних збройних формувань у законодавстві України визначена статтею 260 Кримінального кодексу (далі – КК) України, яка встановлює кримінальну відповідальність за створення непередбачених законом воєнізованих чи збройних формувань, керівництво ними чи участь у їх діяльності [1].

Доречно відмітити, що в міжнародному праві аналогічні категорії визначаються поняттями «комбатанти», «збройні групи (сили)», зокрема в Женевській конвенції 1949 року [2] та Додаткових протоколах 1977 року. При цьому Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності [3] (далі – Палермська конвенція) визначає «організовану злочинну групу» як структуроване об'єднання трьох і більше осіб, що діє з метою вчинення тяжких злочинів (п. (а) ст. 2) та «структурно оформлена група» тобто групу, яка не була випадково утворена для негайного вчинення злочину і в якій не обов'язково формально визначені ролі її членів, обговорений безперервний характер членства або створена розвинута структура (п. (с) ст. 2).

Ураховуючи положення статті 3 Палермської конвенції, діяльність незаконних збройних формувань має транснаціональний характер у разі, якщо: злочин вчиняється у двох або більше державах; суттєва його частина здійснюється за межами держави; група діє в кількох країнах; злочин має значні наслідки в іншій державі.

У період з 2014 і до сьогодні судами України було задокументовано численні факти щодо участі осіб у незаконних збройних формуваннях. Наприклад Велика Палата Верховного Суду розглянула кримінальне провадження щодо двох осіб, засуджених за вчинення злочинів, передбачених ч. 2 ст. 437 КК України («Планування, підготовка, розв'язування та ведення агресивної війни»); ч. 1 ст. 438 КК України («Порушення законів та звичаїв війни»); ч. 3 ст. 146 КК України («Незаконне позбавлення волі або викрадення людини»); ч. 2 ст. 260 КК України («Створення непередбачених законом воєнізованих або збройних формувань») і ч. 1 ст. 263 КК України («Незаконне поводження зі зброєю, бойовими припасами або вибуховими речовинами»).

Як установили суди попередніх інстанцій, у період із кінця травня по 24 липня 2014 року на території м. Лисичанська Луганської області засуджені брали участь у збройній агресії РФ проти України у складі не передбаченого законом збройного формування, що безпосередньо керувалося й контролювалося службовими особами збройних сил країни-агресора, обстрілювали позиції, знищували живу силу та бойову техніку ЗСУ, Нацгвардії, підрозділів ТрО та інших правоохоронних органів України.

Окрім цього, засуджені у складі організованої злочинної групи із застосуванням зброї викрали шістьох осіб, незаконно позбавляли їх волі та залучали до робіт воєнного характеру; порушили встановлені міжнародно-правовими нормами закони і звичаї війни; незаконно придбали, зберігали й носили при собі вогнепальну зброю і патрони до неї (Справа № 415/2182/20, провадження № 13-15к22) [4].

Судова практика підтверджує сталу тенденцію розглядати незаконні збройні формування, як злочинні угруповання, які несуть загрозу державній безпеці.

Таким чином, незаконні збройні формування в українських реаліях можна кваліфікувати, як організовані злочинні угруповання зі збройним характером, які за певних умов мають транснаціональний вимір або фактично функціонують як воєнізовані «крила» транснаціональних злочинних мереж.

У сучасних умовах регіональних конфліктів незаконні збройні формування дедалі частіше є чинником не лише як внутрішня загроза безпеці окремих держав, а і як повноцінний елемент транснаціональної організованої злочинності.

Ці формування можуть функціонувати поза межами правових систем, виконуючи завдання незаконного збройного впливу, контролю територій, тіньової економіки, а також у низці випадків – терористичної або найманської діяльності. У міжнародно-правовому вимірі такі явища стикаються з труднощами в класифікації від відсутності легітимного статусу до складності приєднання до відповідальності.

З огляду на складність правової природи та практичні ризики, пов'язані з діяльністю таких формувань, важливо відмежувати незаконне збройне формування від інших схожих явищ, які можуть мати спільні ознаки, але відрізняються за статусом, правовим регулюванням і функціональним навантаженням, але у той же час можуть мати ознаки транснаціональної діяльності: *офіційні збройні сили; приватні військові компанії; найманці; комбатанти; терористичні групи*. Розглянемо їх більш детально.

Офіційні збройні сили створюються відповідно до законодавства держави, підпорядковуються легітимним державним органам та мають чітко визначені функції, що відповідають Конституції та міжнародному праву. Натомість незаконні збройні формування є неконтрольованими утвореннями, що діють без правових підстав. Їхнє функціонування несе загрозу державній безпеці та суспільному порядку [5].

Слід зазначити, що на сьогодні діяльність *приватних військових компаній* українським законодавством не регламентована. Загалом маючи наявність спільних ознак таких, як озброєність, структура, виконання силових функцій, приватні військові компанії у низці країн діють на законних підставах, на підставі контрактів, відповідно до національного та міжнародного законодавства.

У цьому контексті слід згадати відомий законопроект «Про міжнародні оборонні компанії» (від 26.04.2024 реєстр. № 11214), метою якого є дозволити створення та функціонування таких утворень для надання оборонних послуг за межами території України. Такі компанії зможуть надавати послуги з безпеки, охорони майна, навчання військовослужбовців інших держав, а також розмінування та надання консультацій. Законопроект передбачає обмеження, що такі компанії не зможуть діяти на території України під час воєнного стану, окрім випадків, визначених Кабінетом Міністрів України та державний контроль за діяльністю цих компаній з боку держави, зокрема, через видачу ліцензій та моніторинг їхньої діяльності [6].

Ідея легалізації і функціонування ПВК в Україні не нова. Зокрема, упродовж останніх п'яти років зареєстровано кілька дотичних законопроектів: «Про військово-консалтингову діяльність» (№ 3005 від 04.02.2020) [7]; «Про міжнародну діяльність юридичних осіб приватного права у військовій та безпековій сферах» (№ 13257 від 05.05.2025) [8].

Відповідно до статті 47 Додаткового протоколу I до Женевських конвенцій, *найманець* – це спеціально завербована будь-яка особа, яка воює за фінансову винагороду, не є громадянином жодної зі сторін конфлікту, не входить до особового складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті і не користується статусом комбатантів. Незаконні збройні формування ж можуть

включати як найманців, так і місцевих осіб, діють як більш широке явище і часто мають політичну, сепаратистську або кримінальну мету, а не лише фінансову [9].

Особи, які входять до складу збройних сил сторони, що перебуває в конфлікті (крім медичного і духовного персоналу), про який ідеться у статті 33 Женевської конвенції, є комбатантами, тобто вони мають право брати безпосередню участь у воєнних діях. Рухи спротиву у міжнародному гуманітарному праві можуть визнаватися комбатантами, якщо дотримуються відповідних вимог (відкрито носять зброю, мають ієрархію, дотримуються законів війни). Незаконні збройні формування ж не дотримуються норм міжнародного гуманітарного права, часто вдаються до терору цивільного населення, політичних убивств, мародерства [9].

Терористична група визначається, як структурована група з більш ніж двох осіб, які об'єдналися з метою здійснення терористичних актів [11]. Хоча незаконні збройні формування можуть використовувати терористичні методи, їх основна мета полягає у контролі територій, участі в бойових діях, захисті кримінальних інтересів. При цьому вони можуть взаємодіяти з терористичними угрупованнями або бути їх учасниками [12].

Таким чином, незаконні збройні формування являють собою відокремлену правову та кримінологічну категорію, що не охоплюється чинними міжнародними визначеннями комбатантів, найманців чи приватних охоронних компаній. Вони поєднують у собі ознаки збройного насильства, політичного радикалізму та організованої злочинної діяльності, що потребує створення чіткого міжнародно-правового регулювання.

Поняття транснаціональної організованої злочинності з кінця ХХ століття зазнало суттєвих змін, трансформуючись із моделі ієрархічного мафіозного клану до гнучкої, мережевої та адаптивної системи злочинних зв'язків, які функціонують одночасно на рівні кількох держав. Як зазначено у Передмові Конвенції ООН проти транснаціональної організованої злочинності, «Злочинні угруповання не втратили часу і швидко пристосувалися до сучасних умов глобалізованої економіки та відповідних сучасних технологій. Однак наші зусилля з боротьби з ними досі залишалися дуже розрізненими, а наші засоби боротьби – майже застарілими. Конвенція дає нам новий інструмент для боротьби зі злочинністю як глобальною проблемою». Сьогодні транснаціональна організована злочинність включає не лише традиційні злочини – торгівлю наркотиками, зброєю, людьми, контрабанду, відмивання доходів, а й контроль територій, створення паралельних структур влади, тіньову економіку та підтримку збройного насильства [13]. Саме на цьому етапі особливої актуальності набуває роль незаконних збройних формувань як інструменту підтримки, захисту чи просування інтересів транснаціональних злочинних мереж.

У площині транснаціональної організованої злочинності незаконні збройні формування виступають інструменталізованим компонентом кримінальних мереж. Вони реалізують силовий потенціал в інтересах злочинних структур, забезпечують контроль над територіями та економічними ресурсами, а також сприяють підриву легітимного функціонування державних інститутів. Інтеграція таких формувань у транснаціональні злочинні об'єднання становить системну загрозу міжнародній безпеці, що обумовлює необхідність вироблення та впровадження уніфікованих правових механізмів реагування на глобальному рівні.

Як зазначила Л. Шеллі, транснаціональна організована злочинність процвітає у хаосі війни, заморожених та тривалих конфліктах, де уряди не можуть стримувати їх незаконну діяльність, а корупція є нормою. Нові транснаціональні злочинні організації мають інші часові горизонти, ніж їхні попередники. Старі угруповання, які паразитували на бізнесі та державі, планували довгостроковий розвиток. Але нові злочинні угруповання, багато з яких базуються в регіонах конфліктів, не планують довгострокового виживання чи життєздатності. Натомість вони мають короткострокові перспективи, часто використовуючи прибутки від своєї незаконної торгівлі для досягнення негайних військових цілей. Цю тенденцію можна спостерігати в сучасному Іраку, Афганістані або серед багатьох угруповань в Африці, таких як сомалійські пірати [14].

П. Вільямс слушно зазначив, що сучасна поява транснаціональної організованої злочинності частково є результатом фундаментальних змін у світовій політиці та економіці, які сприяли розвитку всіх транснаціональних організацій [15].

Незаконні збройні формування у системі транснаціональної організованої злочинності є допоміжним функціональним елементом, на який покладається:

- озброєний захист кримінальної діяльності (наприклад, наркотрафіку або незаконного видобутку ресурсів);
- насильницький контроль над територією (особливо у регіонах зі слабкою присутністю державної влади);

– залякування, рекет, політичний тиск;
– сприяння легітимізації влади у псевдо-державних утвореннях (наприклад, на тимчасово окупованих територіях).

Такий зв'язок простежується, зокрема, у збройних формуваннях у зонах конфліктів у Латинській Америці (Колумбія, Мексика), Африці (Сомалі, Малі), а також у Східній Європі (зокрема, на тимчасово окупованих територіях України). Відомі випадки, коли незаконні збройні формування контролюють наркоторгівлю, митні коридори, незаконний видобуток корисних копалин або забезпечують політичний тиск через терор проти цивільного населення [16].

Саме тому однією з ключових проблем ідентифікації незаконних збройних формувань, як складової транснаціональної організованої злочинності, є відсутність єдиного міжнародного визначення та класифікації таких формувань. Зазвичай вони називаються по-різному: «ополчення», «народна міліція/поліція», «група самооборони» або «приватна охоронна структура».

Відповідно до актів Міжнародного комітету Червоного Хреста, неурядові збройні формування визначаються як організовані групи, що беруть участь у збройному конфлікті, проте не входять до складу регулярних збройних сил держави, й саме це розмиває їхній правовий статус [17]. Така правова невизначеність створює значні виклики при притягненні до відповідальності, а також у кваліфікації їхніх дій за нормами кримінального, гуманітарного та міжнародного публічного права.

Здебільшого вони не мають формального зв'язку з державними органами, що дозволяє їм уникнути кваліфікації як державного суб'єкта збройного конфлікту, а отже – і прямої відповідальності.

Основним документом, що регулює протидію транснаціональній організованій злочинності, є Конвенція ООН проти транснаціональної організованої злочинності. Вона визначає «організовану злочинну групу», однак у Конвенції прямо не згадується про збройні формування або використання сили, що залишає поза її увагою значну частину діяльності незаконних збройних формувань НЗФ, які можуть діяти як воєнізовані підрозділи злочинних груп.

Окремі норми щодо відповідальності осіб, які беруть участь у незаконних збройних формуваннях, містяться у Римському статуті Міжнародного кримінального суду. Так, у статтях 7 та 8 передбачено відповідальність за злочини проти людяності та воєнні злочини, у тому числі ті, що вчиняються організованими групами в умовах збройного конфлікту, незалежно від їхнього державного статусу [18]. Проте проблема залишається у кваліфікації дій, зокрема в умовах, коли незаконне збройне формування не є стороною конфлікту формально, а діє як інструмент транснаціональної організованої групи.

На сьогодні Україною вже здійснено певні кроки, щодо імплементації положень Римському статуті Міжнародного кримінального суду до національного законодавства, зокрема Закони України «Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» від 21 серпня 2024 року № 3909-IX [19] та «Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього» від 09 жовтня 2024 року № 4012-IX [20].

Наявність незаконних збройних формувань, як активних суб'єктів транснаціональної організованої злочинності вимагає перегляду чинних правових підходів як на національному, так і міжнародному рівнях. Розбудова ефективної моделі протидії повинна ґрунтуватися на оновленні внутрішнього законодавства, налагодженні системного обміну інформацією між державами та виробленні єдиних міжнародних стандартів визнання й заборони діяльності таких формувань.

Отже, сучасна міжнародно-правова система не забезпечує належного регулювання діяльності незаконних збройних формувань як елементів транснаціональної організованої злочинності. Недосконалість міжнародних механізмів кваліфікації, юрисдикції та санкціонування сприяє вкоріненню таких формувань у системи тінювого управління та кримінальної діяльності. Потреба в оновленні міжнародно-правових інструментів стає дедалі актуальнішою в умовах гібридних конфліктів і транснаціональних загроз глобальній безпеці.

Діяльність незаконних збройних формувань у сучасних умовах дедалі більше інтегрується в структури транснаціональної організованої злочинності, трансформуючи класичні уявлення про злочинні угруповання, форми насильства та моделі контролю над територіями.

Висновки. На основі викладеного підсумовуючи доцільно зробити низку концептуальних висновків.

1. По-перше, незаконні збройні формування є самостійним феноменом гібридної природи, що поєднує ознаки воєнізованої організації, кримінального угруповання та інструмента

політичного або економічного впливу. Їх діяльність сприяє не лише порушенню державного суверенітету, а й розширенню нелегальних ринків, у тому числі наркотрафіку, незаконного видобутку ресурсів, торгівлі людьми та зброєю.

2. По-друге, чинна система міжнародного права не забезпечує належного правового реагування на діяльність незаконних збройних формувань. Відсутність єдиного правового статусу, дефіцит уніфікованих стандартів кваліфікації та слабка координація між юрисдикціями створюють умови для безкарності учасників і організаторів таких формувань. І хоча окремі норми міжнародного гуманітарного, кримінального та антикримінального права частково охоплюють це явище, вони не відповідають масштабам і сучасному характеру загроз.

3. По-третє, національні правові системи виявляють неоднозначні підходи до криміналізації діяльності незаконних збройних формувань. У законодавстві України наявні важливі статті, що передбачають відповідальність за участь у незаконних збройних формуваннях, однак усе ще відсутній комплексний механізм, який дозволив би кваліфікувати незаконні збройні формування, як частину транснаціональної злочинної структури.

Таким чином, для забезпечення ефективної протидії неофіційним збройним формуванням як структурному елементу транснаціональної організованої злочинності, необхідне переосмислення міжнародного правопорядку в умовах гібридних загроз. Україна, як держава, що безпосередньо зіштовхнулася з масштабним застосуванням незаконних збройних формувань проти свого суверенітету, може стати ініціатором міжнародного діалогу щодо розробки нової правової доктрини в цій сфері.

Для підвищення ефективності кримінально правового реагування на діяльність незаконних збройних формувань, доцільно:

1) внести зміни до Кримінального кодексу України, зокрема положеннями, які б кваліфікували участь у незаконному збройному формуванні, як одну з форм участі в організованому злочинному угрупованні;

2) запровадити юридичні критерії ідентифікації незаконних воєнізованих формувань у відповідному нормативно правовому акті, зокрема такі як ієрархічна структура, наявність озброєння, насильницька діяльність, підпорядкованість іноземним силам або організаціям;

3) у межах Кримінального процесуального кодексу України удосконалити спеціальні процедури щодо здійснення негласних слідчих (розшукових) дій, проведення спеціального досудового розслідування та конфіскації активів;

4) ініціювати участь України в Спільній слідчій групі на прикладі співпраці в межах Європейського Союзу з подальшим запровадженням такої практики [21];

5) інтегрувати у систему електронні бази даних щодо фігурантів розслідувань, пов'язаних із незаконними збройними формуваннями, та забезпечити їх сумісність із міжнародними реєстрами, зокрема, Шенгенська інформаційна система [10];

6) підтримати створення реєстру незаконних збройних формувань на рівні ООН або ЄС, подібно до переліків терористичних організацій [5].

Список використаних джерел:

1. Кримінальний кодекс України : від 5 квітня 2001 р. № 2341-III. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2341-14#Text>

2. Женевська Конвенція про захист цивільного населення під час війни від 12 серпня 1949 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_154#Text.

3. Конвенція Організації Об'єднаних Націй проти транснаціональної організованої злочинності. Прийнята резолюцією 55/25 Генеральної Асамблеї від 15 листопада 2000 року. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_789#Text

4. Про Збройні Сили України : Закон України від 6 грудня 1991 року № 1934-XII. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1934-12#Text>

5. Council Common Position of 27 December 2001 on the application of specific measures to combat terrorism. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=celex%3A32001E0931>

6. Про міжнародні оборонні компанії : проект Закону України від 26 квітня 2024 № 11214. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/44120>

7. Про військово-консалтингову діяльність : проект Закону України від 4 лютого 2020 р. № 3005. URL: https://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68041

8. Про міжнародну діяльність юридичних осіб приватного права у військовій та безпечовій сферах: проект Закону України від 05.05.2025 № 13257. URL: <https://itd.rada.gov.ua/billinfo/Bills/Card/56262>

9. Додатковий протокол до Женевських конвенцій від 12 серпня 1949 року, що стосується захисту жертв міжнародних збройних конфліктів (Протокол I), від 8 червня 1977 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_199#Text
10. Schengen Information System. Migration and Home Affairs. Live, work, travel in the EU. 2025. URL: https://home-affairs.ec.europa.eu/policies/schengen/schengen-information-system_en
11. Про боротьбу з тероризмом : Закон України від 20 березня 2003 р. № 638-IV. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>
12. On combating terrorism and replacing Council Framework Decision 2002/475/JHA and amending Council Decision 2005/671/JHA: Directive (EU) 2017/541 of the European Parliament and of the Council of 15 March 2017. URL: <https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/?uri=CELEX%3A32017L0541&qid=1753359137539>
13. United Nations Convention against Transnational Organised Crime of 15 November 2000 and its protocols. United Nations Office on Drugs and Crime. New York, 2004. 90 p. URL: <https://www.unodc.org/documents/treaties/UNTOC/Publications/TOC%20Convention/TOCebook-e.pdf>
14. Shelley L. I. Dirty Entanglements: Corruption, Crime, and Terrorism. Cambridge University Press, 2014. URL: https://www.google.com.ua/books/edition/Dirty_Entanglements/1ZHfAAQAQBAJ?hl=en&gbpv=1&dq=Dirty+Entanglements&pg=PA103&printsec=frontcover
15. Williams P. In Athena's Camp: Preparing for Conflict in the Information Age. 1997. P. 315-338. URL: <https://www.jstor.org/stable/10.7249/mr880osd-rc.19>
16. The drug problem and organized crime, illicit financial flows, corruption and terrorism. *World drug report*. 2017. 48 p. URL: https://www.unodc.org/wdr2017/field/Booklet_5_NEXUS.pdf
17. Melzer N. Interpretive guidance on the notion of Direct participation in hostilities under international humanitarian law. *Legal adviser*. ICRC. 2009. URL: <https://www.icrc.org/sites/default/files/external/doc/en/assets/files/other/icrc-002-0990.pdf>
18. Римський статут Міжнародного кримінального суду : від 17 липня 1998 р. URL: https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_588#Text
19. Про ратифікацію Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 21 серпня 2024 р. № 3909-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3909-20#Text>
20. Про внесення змін до Кримінального та Кримінального процесуального кодексів України у зв'язку з ратифікацією Римського статуту Міжнародного кримінального суду та поправок до нього : Закон України від 9 жовтня № 4012-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4012-20#Text>
21. Joint investigation teams. European Union Agency for Criminal Justice Cooperation. 2025. URL: <https://www.eurojust.europa.eu/judicial-cooperation/instruments/joint-investigation-teams>

Дата першого надходження рукопису до видання: 22.08.2025

Дата прийнятого до друку рукопису після рецензування: 10.09.2025

Дата публікації: 25.09.2025